

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 3 lipca 2007r.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
w następującym składzie:

Przewodniczący SSO Hanna Kulesza

Protokolant: asystent sędziego Piotr Mirosz

po rozpoznaniu w dniu 3 lipca 2007 r. w Warszawie
na rozprawie

sprawy z powództwa D.M.

przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń S.A. z/s w S.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje Towarzystwu Ubezpieczeń S.A. z/s w S. stosowania w umowach z konsumentami postanowień wzorca umownego pod nazwą *OGÓLNE WARUNKI UBEZPIECZENIA POJAZDÓW MECHANICZNYCH OD UTRATY, ZNISZCZENIA LUB USZKODZENIA (AUTOCASCO) ORAZ KOSZTÓW UDZIELENIA NATYCHMIASTOWEJ POMOCY 'X'* o treści:

- a. *Jeżeli zapłata składki lub jej pierwszej raty została odroczone w stosunku do początku okresu ubezpieczenia, a Ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność przed zapłaceniem składki lub jej pierwszej raty, niezapłacenie składki lub pierwszej raty składki w terminie wyznaczonym przez Ubezpieczyciela będzie traktowane jako odstąpienie od umowy ubezpieczenia przez Ubezpieczyciela z upływem dnia wyznaczonego w umowie jako termin płatności składki lub pierwszej raty składki (o godzinie 0:00 dnia następnego po tym terminie), bez konieczności składania odrębnego oświadczenia woli w tym zakresie. Postanowienie zdania poprzedzającego stanowi zawiadomienie Ubezpieczającego o odstąpieniu od umowy.”*

b. „W odniesieniu do skutków prawnych niezapłacenia kolejnej raty składki w terminie wyznaczonym przez Ubezpieczyciela odpowiednie zastosowanie mają postanowienia ust. 2.”

II. Oddała powództwo w pozostałej części.

III. Obciąża pozwanego - Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. w S. kwotą 300 zł (trzystu złotych) tytułem wpisu stałego od pozwu i nakazuje pobranie tej kwoty na rzecz Skarbu Państwa – Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie.

IV. Pozostałą część wpisu stałego od pozwu w kwocie 300 zł (trzystu złotych) przejmuje na Skarb Państwa – Kasę Sądu Okręgowego w Warszawie.

V. Zasądza od powoda – D.M. na rzecz pozwanego - Towarzystwa Ubezpieczeń S.A. w S. kwotę 180 zł (stu osiemdziesięciu złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

VI. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego - Towarzystwa Ubezpieczeń S.A. w S.

SSO Hanna Kulesza

UZASDANIENIE

Pozwem z dnia 13 marca 2007 r. powód D.M. wniósł o uznanie za niedozwolone postanowień stanowiących integralną część Ogólnych Warunków Ubezpieczenia pojazdów mechanicznych od utraty, zniszczenia lub uszkodzenia (autocasco) oraz kosztów udzielenia natychmiastowej pomocy ‘X’ stosowanych przez pozwanego Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. z siedzibą w S. o następujące treści:

„Jeżeli zapłata składki lub jej pierwszej raty została odroczone w stosunku do początku okresu ubezpieczenia, a Ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność przed zapłaceniem składki lub jej pierwszej raty, niezapłacenie składki lub pierwszej raty składki w terminie wyznaczonym przez Ubezpieczyciela będzie traktowane jako odstąpienie od umowy ubezpieczenia przez Ubezpieczyciela z upływem dnia wyznaczonego w umowie jako termin płatności składki lub pierwszej raty składki (o godzinie 0:00 dnia następującego po tym terminie), bez konieczności składania odrębnego oświadczenia woli w tym zakresie. Postanowienie zdania poprzedzającego stanowi zawiadomienie Ubezpieczającego o odstąpieniu od umowy” (§ 30 ust. 2 OWU),

„W odniesieniu do skutków prawnych niezapłacenia kolejnej raty składki w terminie wyznaczonym przez Ubezpieczyciela odpowiednie zastosowanie mają postanowienia ust. 2.” (§ 30 ust. 3 OWU),

„W przypadkach wskazanych w ust. 2 i 3 Ubezpieczyciel może cofnąć oświadczenie o odstąpieniu od umowy ubezpieczenia, zawiadamiając o tym niezwłocznie Ubezpieczającego na piśmie.” (§ 30 ust. 4 OWU),

„Odstąpienie od umowy ubezpieczenia nie pozbawia Ubezpieczyciela prawa żądania zapłaty składki proporcjonalnej do okresu ubezpieczenia w którym udzielał on ochrony ubezpieczeniowej.” (§ 30 ust. 5 OWU),

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że zaskarżone postanowienia są sprzeczne z art. 358¹ § 1 kc oraz z art. 358³ pkt. 8, pkt. 12, pkt. 13, pkt. 19., pkt. 22 a także z art. 492 k.c., art. 494 k.c. i art. 814 § 2 k.c.

Zdaniem powoda zaskarżone klauzule umowne wyłączają odpowiedzialność ubezpieczyciela w przypadku niezapłacenia kolejnej raty składki ubezpieczeniowej w terminie – przewidują bowiem możliwość automatycznego odstąpienia przez ubezpieczyciela od umowy, bez konieczności składania dodatkowych oświadczeń. Zapewniają tym samym pozwanemu większe uprawnienia niż wynikają z treści art. 814 § 2 kc. Dodatkowo podniósł, że skarżone postanowienia ogólnych warunków umowy należy uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszające interes konsumenta (k. 5).

W odpowiedzi na pozew, pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda kosztów postępowania wraz kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 16). Pozwany podkreślił, że zaskarżone postanowienia ogólnych warunków sformułowane są w sposób jasny i logiczny. Możliwość odstąpienia od umowy przez ubezpieczyciela została przewidziana dla sytuacji w której zapłata składki lub pierwszej raty składki została odroczone w stosunku do chwili w której ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność. Możliwość ta pojawia się dopiero z upływem dnia wyznaczonego w umowie na termin płatności składki lub pierwszej raty składki.

Pozwany, z uwagi na odpłatny charakter umowy ubezpieczenia za nieuzasadnione uznał kwestionowanie przez powoda uprawnienia ubezpieczyciela do żądania składki za okres w którym udzielił ochrony ubezpieczeniowej. Wskazał, że umowa ubezpieczenia nie jest umową wzajemną - ubezpieczający jest zobowiązany zapłacić składkę za czas udzielania ochrony ubezpieczeniowej, niezależnie od tego czy w tym czasie nastąpił wypadek ubezpieczeniowy. Z uwagi na powyższe nie mają zastosowania do tych umów przepisy dotyczące umów wzajemnych. (k. 18).

Pozwany zwrócił uwagę, że możliwość żądania przez ubezpieczyciela składki za okres za który ponosi odpowiedzialność w sytuacji odstąpienia przez niego od umowy jest przewidziana wprost w art. 814 § 2 kc. Pozwany podkreślił, że z uwagi na brzmienie tego przepisu nie uzasadnione jest stawianie przez powoda zarzutu sprzeczności z dobrymi obyczajami czy rażącego naruszenia interesu konsumenta. (k. 18).

Dodatkowo pozwany podniósł, że art. 814 § 2 kc nie zawiera żadnych wymagań formalnych dla zawiadomienia ubezpieczającego o odstąpieniu od umowy. (k. 20)

Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił i zważył, co następuje:

Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. z siedzibą w S. od dnia 1 stycznia 2004 r. oferowało klientom zawarcie umowy ubezpieczenia car assistance na podstawie Ogólnych Warunków Ubezpieczenia pojazdów mechanicznych od utraty, zniszczenia lub uszkodzenia (autocasco) oraz kosztów udzielenia natychmiastowej pomocy 'X'. Fakt ten był między stronami bezsporny i pozwany mu w toku procesu nie zaprzeczał.

Zatem okoliczności te, na podstawie art. 230 K.p.c., Sąd uznał za przyznane.

Ogólne warunki umowy stanowią swoistą instytucję prawa ubezpieczeniowego, podobna do wzorców umowy o których mowa w art. 384 kc i jako takie powinny być formułowany w sposób zrozumiały i jednoznacznie. Zgodnie z art. 12 ustawy o działalności ubezpieczeniowej wzorce sformułowane niejednoznacznie interpretuje się na korzyść ubezpieczającego, ubezpieczonego, uposażonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia). Ugruntowany jest w orzecznictwie SN pogląd, że ubezpieczyciel jako profesjonalista ma obowiązek sformułować w sposób precyzyjny i w razie wątpliwości lub niejasności co do poszczególnych postanowień warunków należy je interpretować na korzyść ubezpieczającego. Obciążenie ubezpieczających konsekwencjami wadliwej i niedbałej redakcji tych postanowień byłoby bowiem niezgodne z zasadami współżycia społecznego.

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest, czy zawarte we wzorcu i kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Decydujące znaczenie dla abuzywności tych postanowień ma fakt czy zostały uzgodnione w sposób indywidualny. W przedmiotowej sprawie nie mamy do czynienia z uzgodnieniem indywidualnym.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta. Istotą dobrych obyczajów jest szeroko

rozumiany szacunek dla drugiego człowieka. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy czy naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające w sposób niekorzystny dla konsumenta od przyjętych standardów postępowania.

Klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ § 1 kc uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ kc. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami i zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne traktowanie rozłożenie praw, obowiązków i ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule w których jedną ze stron (konsumenta) z góry i w oderwaniu od konkretnych okoliczności stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter przykładowy i pomocniczy i jako takie nie ma charakteru pełnego. Jego funkcja polega na tym, że zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu, znacząco ma ułatwić wykazanie że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ § 1 kc.

Zgodnie z uznanym w doktrynie poglądem klauzule abuzywne sklasyfikowano według następujących postanowień:

- postanowienia przyznające przedsiębiorcy uprawnienie do jednostronnego ukształtowania praw i obowiązków stron,
- postanowienia ograniczające prawa konsumenta lub zwiększające jego obowiązki bez zachowania symetrii w stosunku do praw (obowiązków) przedsiębiorcy;
- postanowienia ograniczające odpowiedzialność przedsiębiorcy, postanowienia wyłączające lub ograniczające znaczenie rzeczywistej woli konsumenta.

Oceniając w świetle powyższego zarzuty powoda dotyczące zakwestionowanych postanowień Sąd zważył co następuje:

Zakwestionowane w pozwie postanowienie § 30 ust. 2 Ogólnych Warunków Ubezpieczenia kształtuje prawa konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i w rażący sposób naruszają jego interesy - stanowią zatem niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc.

Poprzez treść zakwestionowanego postanowienia, pozwany, wykorzystując swoją przewagę kontraktową nad konsumentem, zastrzega sobie szerokie uprawnienie do odstąpienia od umowy, bez konieczności składania odrębnego oświadczenia woli w tym zakresie.

Zgodnie z § 30 ust. 1 OWU odpowiedzialność ubezpieczyciela rozpoczyna się od dnia i godziny wskazanej w umowie jako początek okresu ubezpieczenia, pod warunkiem, że składka lub jej pierwsza rata zostanie zapłacona w dniu zawarcia umowy z zastrzeżeniem postanowień § 30 ust. 2-10. Stosownie do art. 814 § 2 kc, jeżeli zakład ubezpieczeń ponosi odpowiedzialność jeszcze przed zapłaceniem składki, a składka nie została zapłacona w terminie, zakład ubezpieczeń może odstąpić od umowy ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym i żądać zapłaty składki za okres przez który ponosił odpowiedzialność. Odstępując od umowy zakład ubezpieczeń ma jednak obowiązek zawiadomić o tym ubezpieczającego. W rozpatrywanym przypadku Ubezpieczyciel, na podstawie zakwestionowanego postanowienia wzorca OWU, zwalnia się z określonego w art. 814 § 2 kc. obowiązku składania odrębnego oświadczenia o odstąpieniu od umowy, zastrzegając, że odstąpienie to następuje w sposób „automatyczny” w przypadku niezapłacenia przez ubezpieczającego składki w terminie. Takie zastrzeżenie w ocenie Sadu stoi w sprzeczności z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta – kształtuje bowiem sytuację prawną ubezpieczającego w sposób daleko mniej korzystny niż określony w przepisach kodeksu cywilnego. Szczególnie niebezpieczną konsekwencją braku powiadomienia konsumenta o odstąpieniu od umowy przez pozwanego może być powstanie sytuacji, w której konsument (ubezpieczający) pozostanie w pozornym, błędnym przekonaniu, że mimo opóźnienia we wniesieniu składki wciąż podlega ochronie ubezpieczeniowej, w związku z czym zaniecha podejmowania czynności związanych z zawarciem nowej umowy ubezpieczeniowej.

Na analogiczną ocenę jak postanowienie § 30 ust. 2 OWU zasługuje postanowienie § 30 ust. 3 OWU. Postanowienie to kształtuje bowiem sytuację prawną pozwanego w sposób analogiczny jak postanowienie § 30 ust. 2, z tą wyłącznie różnicą, że odnosi się do niezapłacenia w terminie kolejnej raty składki.

W ocenie Sądu, zakwestionowane w pozwie postanowienie § 30 ust. 4 OWU, nie stanowi niedozwolonego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc. - postanowienie to nie jest bowiem, zdaniem Sądu, sprzeczne z dobrymi obyczajami i w żaden sposób nie narusza interesów konsumentów.

Zważyć należało, że w świetle przepisu art. 814 § 2 kc, zakład ubezpieczeń ma pełne prawo do odstąpienia od umowy ubezpieczenia w przypadku, kiedy składka nie została zapłacona w terminie, natomiast ocena Sądu o abuzywnym charakterze postanowień § 30 ust. 2 oraz § 30 ust. 3 OWU wynikała wyłącznie ze zwolnienia się pozwanego z jego obowiązków informacyjnych względem konsumentów.

Analiza zakwestionowanego postanowienia § 30 ust. 4 OWU prowadzi do wniosku, iż w istocie nie wywołuje ono żadnych negatywnych konsekwencji po stronie konsumenta. Wręcz przeciwnie. Zastosowanie przedmiotowej klauzuli w praktyce prowadzi do sytuacji, w której konsument, pomimo niedopełnienia obowiązków wynikających z umowy, pozostanie wciąż objęty ochroną ubezpieczeniową. Nieuzasadnione są również twierdzenia powoda o niejasnym charakterze zakwestionowanego postanowienia. W ocenie Sądu oczywistym jest, że w przypadku cofnięcia oświadczenia o odstąpieniu od umowy, przyjęć należy, iż umowa obowiązuje nieprzerwanie a ochrona ubezpieczeniowa obejmuje zdarzenia, które miały miejsce w okresie pomiędzy odstąpieniem od umowy a cofnięciem oświadczenia o odstąpieniu od umowy.

Również postanowienie § 30 ust. 5 OWU nie kształtuje praw konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i w żaden sposób nie narusza jego interesów – nie stanowi zatem niedozwolonego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc.

Stosownie do art. 814 § 2 kc jeżeli zakład ubezpieczeń ponosi odpowiedzialność jeszcze przed zapłaceniem składki, a składka nie została zapłacona w terminie, zakład ubezpieczeń może odstąpić od umowy ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym i żądać zapłaty składki za okres przez który ponosił odpowiedzialność. Tak więc, uprawnienie do żądania składki za okres udzielonej ochrony ubezpieczeniowej wynika wprost z przepisów prawa. W ocenie Sądu, dążenie do realizowania uprawnienia, które przysługuje pozwanemu z mocy prawa – w tym przypadku dążenie do wyegzekwowania świadczenia należnego za udzielenie ochrony ubezpieczeniowej nie może być uznane za działanie sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów orzekł jak w sentencji.

O obciążeniu pozwanego częścią wpisu stałego od pozwu i kosztami publikacji wyroku orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2005 r. nr 167, poz. 1398)

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na zasadzie art. 98 i 99 kpc w zw. z art. 108 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

SSO Hanna Kulesza